

กฎหมายและนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทย

*ธนวรรณ เตชะวิจิต**
*ภัทรพร เย็นบุตร***

บทคัดย่อ

เนื่องจากปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน เช่น การมีนโยบายภาครัฐที่กำหนดอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ การมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การใช้เป็นวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเกิดแรงกระตุ้นเพื่อสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ จนเกิดอำนาจต่อรองกับประเทศคู่ค้าที่อยู่นอกกลุ่มได้มากขึ้น เรียกว่า "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน" โดยที่ความร่วมมือดังกล่าวนำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายเสรีทั้งสินค้า บริการ และแรงงาน ทำให้ประเทศไทยที่มุ่งเป็นฐานการผลิตและส่งออกอย่างกว้างขวางในภูมิภาคอาเซียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีความโดดเด่นด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาการประสานประโยชน์ในการค้าและการลงทุนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น วิจัยฉบับนี้ จึงมุ่งในการศึกษาภาพรวมข้อมูลพื้นฐาน ประกอบกับลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ กฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุน ของประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาด้านเศรษฐกิจจนประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง โดยที่การศึกษาดังกล่าวได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงสาระสำคัญที่นักลงทุนข้ามชาติอาจเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในสี่ประเด็นหลัก ได้แก่ การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจใน ๖ เขตเศรษฐกิจ รวมถึงแรงงานและการขอใบอนุญาตในการทำงาน ซึ่งพบว่าจากประเด็นดังกล่าวทั้งประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียมีการส่งเสริมสนับสนุนการค้าและการลงทุน ภายใต้บริบทกฎหมาย

* อาจารย์คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

** อาจารย์คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

และนโยบายภาครัฐของตนเอง ไปในทิศทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และประเทศไทยอาจอาศัยแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของประเทศอินโดนีเซียเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าต่อไปได้

คำสำคัญ: อาเซียน, อินโดนีเซีย, กฎหมายส่งเสริมการลงทุน

Abstract

Many factors affect the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), such as the state policy of ASEAN which control minimum wage at lower rate than other countries, the fertile natural resources suitable for industry raw material. These constituents influence the member of ASEAN to cooperate in economic terms yielding more bargaining power with trading partner outside ASEAN, and then named ASEAN Economic Community (AEC). The AEC brings free movement of goods, services, investment, skill labor and free flow of capital. Thailand with the aim to be production and export base in ASEAN need the knowledge concerning with laws and state policies to support investment in this area, especially in countries with outstanding economic growth, in order to integrate trade and investment benefit increasingly.

Therefore, this research intend to study overall basic information, identity of laws and public management associated with economic development, as well as laws and state policies of Indonesia to promote investment. The country presents continuous achievement from the promotion of opportunity for economic development. This study analyzes and compares Indonesia with Thailand in order to reinforce understanding of the multinational investors on four main topics they might be dealing. They are Intellectual Property promotion, provision of tax benefits, development of economic potential in 6 economic zones, labor and work permit. The research results are saying that Thailand as well as Indonesia support and promote trade and investment in the context of laws and state policies in each own country in the direction of coordinating. Thailand may applies the continuously development of Indonesia to guide support economic progress.

Keywords: ASEAN, Indonesia, Law on Investment Promotion

บทนำ

จากข้อเท็จจริงที่ประเทศจีนและประเทศอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลในฐานะเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน เนื่องจากปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน เช่น อัตราค่าแรงที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ หรือมีจำนวนแรงงานที่มีฝีมือมากกว่าเมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ[1] ทำให้ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเกิดแรงผลักดันในการเสริมสร้างความร่วมมือประสานประโยชน์กันทางด้านเศรษฐกิจ ให้มีอำนาจต่อรองกับประเทศคู่ค้าที่อยู่นอกกลุ่มอาเซียนได้มากขึ้น

ต่อมาเมื่อมีความตกลงร่วมมือระหว่างประเทศจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ขึ้น โดยจะมีการเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเสรีทั้งสินค้า บริการ และแรงงาน อันจะส่งผลต่อกฎหมายและนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนของประเทศสมาชิก และแม้ว่าประเทศสมาชิกของอาเซียนจะมีความแตกต่างกันทั้งในแง่มุมของสังคมประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม และกฎหมายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศโดยเฉพาะ[2] จนทำให้การรวมตัวของอาเซียนเป็นการผสมผสานความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ของชาติสมาชิกเข้าด้วยกัน การพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ก็ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นตลาดเดียวกัน ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยการเป็นฐานการผลิตและส่งออกขนาดใหญ่ใน AEC หากแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน[3] เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าควรศึกษากฎหมายและนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องหรือจะนำไปสู่ผลกระทบต่อการส่งเสริมการลงทุนของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีความโดดเด่นก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น วิจัยฉบับนี้ จึงมุ่งในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน ของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มี GDP เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และดึงดูดนักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเข้าใจในภาพรวมอันจะเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนข้ามชาติอาจเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ตลอดจนได้มีการเปรียบเทียบกฎหมายและนโยบายภาครัฐของไทยควบคู่กันไปด้วย เพื่อนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายและนโยบายภาครัฐเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการลงทุนระหว่างประเทศของไทยกับอินโดนีเซียให้เติบโตก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

---

[1] Gita Nandan, *ASEAN Building an Economic* Community (Australia: Department of Foreign Affairs and Trade Economic Analytical Unit, 2549), 16.

[2] *ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน*, (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) < http://www.nwvoc.ac.th/asean/asean6.html>.

[3] วริศรา ภานุวัฒน์, *แนวทางการลงทุนใน AEC* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2556) 24, 49.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย

๒. เพื่อวิเคราะห์ถึงกฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทย

๓. เพื่อวิจัยกฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุน อันจะนำไปสู่แนวทางการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายและนโยบายภาครัฐของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมอาเซียน

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้เขียนได้มุ่งศึกษาวิจัยจากเอกสาร ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับภาพรวมข้อมูลพื้นฐาน ประกอบกับลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และกฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียเป็นสำคัญ โดยมีการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่มีความน่าสนใจโดดเด่นเปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ผลของการวิจัย

เนื่องจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และประเทศไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอาเซียน นำมาซึ่งการพยายามสร้างความตระหนักรู้ถึงปัจจัยที่พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายหลักของนักลงทุนจำนวนมากทั้งภายในภูมิภาคอาเซียน และนอกภูมิภาคอาเซียน ทำให้ผู้เขียนพบว่าประเทศอินโดนีเซียมีข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานของประเทศอินโดนีเซีย

แม้ว่าประเทศอินโดนีเซียจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ประเทศอินโดนีเซียก็มีสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างไปจากประเทศไทย ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนของอินโดนีเซียมีความแตกต่างไปจากประเทศไทยด้วย ซึ่งมีข้อพิจารณาที่สำคัญ ได้แก่

๑.๑ สภาพทางภูมิศาสตร์

ประเทศอินโดนีเซียมีภูมิศาสตร์เป็นหมู่เกาะ จึงมีพื้นที่ติดต่อทางทะเลมาก เหมาะแก่การขนส่งสินค้าทางทะเล นอกจากนี้ ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายมากมายทั้งทรัพยากรน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และแร่ธาตุต่าง ๆ รวมถึงมีทรัพยากรดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก[4] ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ประเทศอินโดนีเซียอยู่ในพื้นที่รอยต่อของเปลือกโลก

[4] ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, *รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย* (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย) (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/thai_indonesia_economics_14112556.pdf> 2-3.

จึงมีความเสี่ยงต่อการประสบภัยพิบัติแผ่นดินไหวและภูเขาไฟระเบิดที่รุนแรง[5]

จากสภาพภูมิศาสตร์ดังกล่าว การดำเนินธุรกิจในประเทศอินโดนีเซียจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในพื้นที่แต่ละหมู่เกาะ ประกอบกับความสะดวกในด้านการคมนาคมขนส่งทางทะเลเป็นสำคัญ ในขณะที่ภูมิประเทศของไทยมีเป็นลักษณะภาคพื้นทวีปที่มีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศซึ่งย่อมเป็นข้อดีในการพัฒนาระบบโลจิสติกระหว่างประเทศโดยการคมนาคมทางบกเป็นสำคัญ นอกจากนี้ นโยบายการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศอินโดนีเซียจะต้องเตรียมความพร้อมแก้ปัญหาภัยพิบัติดังกล่าว โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่เคยประสบภัยธรรมชาติอย่างอื่นทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง ก็ควรมีมาตรการภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือเอกชนด้านบริหารความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติเช่นเดียวกัน

๑.๒ วิวัฒนาการและความสำคัญของการส่งเสริมการลงทุนประเทศอินโดนีเซีย

เดิมประเทศอินโดนีเซียเคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศเนเธอแลนด์ (ฮอล์แลนด์) ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองประเทศญี่ปุ่นได้เข้ามามีอิทธิพลจนกระทั่งมีผู้นำของประเทศอินโดนีเซียคือนายซูการ์โนได้ประกาศอิสรภาพ และก้าวสู่การเป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ[6] ครั้นในสมัยประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ใช้กำลังทหารเพื่อรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จนทำให้ระบบเศรษฐกิจถดถอยและประสบปัญหาสภาพคล่องทางเศรษฐกิจขึ้น[7] ประเทศอินโดนีเซียจึงได้พยายามพัฒนาประเทศให้รอดพ้นวิกฤตทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมธุรกิจด้านการเกษตรเป็นสำคัญ ทั้งการเพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นระดับกิจการขนาดเล็ก ส่วนการทำสวนยาง หรือปาล์มน้ำมัน จัดเป็นระดับกิจการขนาดใหญ่ และมีการส่งเสริมด้านการประมงตลอดจนอุตสาหกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานเชื้อเพลิง ได้แก่น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน นอกจากนี้ ยังมีอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอและคอมพิวเตอร์ ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก[8]

จนกระทั่งในช่วงปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ เศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียมีการเติบโตสูง โดยที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจของอินโดนีเซียมีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องจนทำให้อินโดนีเซียเป็นประเทศคู่แข่งทางการค้า

---

[5] Colin Brown, *A Short History of Indonesia* (New South Wales, Allen&Unwin: Crows Nest Press, 2003) 8. และ Steven Drakeley, *The History of Indonesia* (Westport, Connecticut: Green wood Press, 2005) xiv. อ้างใน ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเทศ, *ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย* (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, พฤศจิกายน ๒๕๕๖) ๕.

[6] Michael E. Porter, Christian Ketels, *Indonesia: Attracting Foreign Investment*, (Harvard business school: November 19, 2008) <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/Indonesia_708420p2.pdf> 2-3.

[7] *Ibid.*

[8] World Trade Organization, *Trade Policy Review of Indonesia* (5 มีนาคม 2557) <http://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s278_e.pdf> 12.

การลงทุนทัดเทียมกันกับประเทศไทย[9] ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเทศอินโดนีเซียมีจุดแข็งด้านเศรษฐกิจจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องมาจากการมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเน้นการทำธุรกิจในลักษณะพึ่งวัตถุดิบของตนเองเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จึงมีการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่มีแนวโน้มพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. ลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ และกฎหมายการลงทุนของประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากประเทศอินโดนีเซียจะมีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การส่งเสริมการลงทุนประสบผลสำเร็จแล้ว เมื่อศึกษาถึงลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการลงทุนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ก็พบว่าเป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนี้

๒.๑ ลักษณะกฎหมายและการจัดการภาครัฐ

ประเทศอินโดนีเซียมีความพยายามสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมให้สอดคล้องกับหลักศีลธรรมและหลักนิติธรรม (The rule of law) กล่าวคือ มีหลักปัญจศีล ได้แก่ หลักการเชื่อในพระเจ้าพระองค์เดียวและหนึ่งเดียว หลักมนุษยธรรมอันยุติธรรมและมีอารยะ หลักความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศ หลักประชาธิปไตยอันเกิดจากความเห็นพ้องของผู้แทนปวงชน และหลักความยุติธรรมทางสังคมสำหรับชาวอินโดนีเซียทุกหมู่เหล่า[10] ทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญมีการแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ กำหนดหลักการสำคัญให้มีรัฐบาลท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ช่วยเหลือรัฐบาลกลางทั้งในการบริหารงานภาครัฐทั้งระดับจังหวัด ระดับตำบลและเทศกาลเมือง[11] อีกทั้งยังตรากฎหมายให้อำนาจปกครองตนเอง (the Autonomy Law, 2004) แก่รัฐบาลท้องถิ่นให้สามารถบัญญัติกฎหมายลำดับรองได้หลากหลาย เพื่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น[12]

การที่ประเทศอินโดนีเซียอาศัยหลักปัญจศีลเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการบริหารและการพัฒนาประเทศ ย่อมช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามแนวทุนนิยมเสรีได้เป็นอย่างดี เปรียบเทียบได้กับการที่ประเทศไทยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องชี้นำ[13] อย่างไรก็ตามองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องอาศัยหลักเหล่านี้ไปดำเนินการ

---

[9] ดัดแปลงจาก ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, *AEC PLUS Your business to the new frontier, ประเทศอินโดนีเซีย* <http://www.askkbank.com/WhatsHot/Documents/Indonesia.pdf> 19-20.

[10] Faisal Ismail, *Politics and Ideology in Indonesia: A Study of the Process of Muslim Acceptance of the Pancasila* (PhD Thesis, McGill University, 1995) 2-4. อ้างใน ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเทศ, *ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย* (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, พฤศจิกายน 2556) 17.

[11] Simon Butt, *Regional Autonomy and Legal Disorder: the Proliferation of Local Laws in Indonesia* (5 March 2014) <http://sydney.edu.au/law/slr/slr_32/slr32_2/Butt.pdf> 177-178.

[12] *Ibid*, 181.

[13] *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙)*, ๔๓ – ๔๔.

ให้เป็นรูปธรรมโดยปราศจากการทุจริตคอรัปชั่น เพื่อความเป็นธรรมในสังคมด้วย โดยเน้นการกระจายอำนาจรัฐส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรธุรกิจอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศต่อไปได้ในระยะยาว

๒.๒ กฎหมายการลงทุน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐสภาอินโดนีเซียได้ตรากฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ขึ้น (the Investment Law of 2007) เพื่อส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมในการลงทุนและสร้างความมั่นใจสำหรับนักลงทุนทั้งสัญชาติอินโดนีเซียเองและนักลงทุนต่างชาติ กฎหมายการลงทุนนี้มีผลบังคับใช้แทนที่กฎหมายเดิม ๒ ฉบับ คือ กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๐ และกฎหมายการลงทุนภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งกฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ได้บัญญัติไว้เป็นสาระสำคัญ สรุปได้ว่า ๑.) ให้มีการลดขั้นตอนและระยะเวลาการอนุมัติการลงทุน โดยกำหนดให้หน่วยงานอิสระภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนในอินโดนีเซีย คือ Investment Coordinating Board (Baden Koordinasi Penanaman Modal: BKPM) ดำเนินการให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดๆ เดียว (One-Stop Service) ๒.) พยายามทบทวนการปรับลดจำนวนกิจการที่ห้ามนักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุน ๓.) รับประกันว่าจะไม่ยึดกิจการของนักลงทุนต่างชาติ เว้นแต่กิจการนั้นจะเข้าข่ายเป็นการก่ออาชญากรรมทางธุรกิจ (Corporate Crime) ๔.) ขยายเวลาการให้สิทธิใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ประมง หรือปศุสัตว์ จากเดิมให้เวลา ๓๕ ปี เป็นเวลา ๙๕ ปี และสามารถต่ออายุเพิ่มได้อีก ๒๕ ปี[14]

จากหลักกฎหมายการลงทุนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า BKPM เทียบได้กับคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของไทย (Thailand Board of Investment: BOI) ซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่สนับสนุนให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนธุรกิจต่าง ๆ[15] ทั้งนี้ BOI และ BKPM ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทุนตามหลักการเป็นตลาดเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และก้าวสู่การแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓. กฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศอินโดนีเซีย

เนื่องจากสถานการณ์การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียมีความโดดเด่นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ปรากฏเป็นหลักฐานจากยอดอัตราการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดโดยเฉลี่ยร้อยละ ๒-๓ ต่อปี และไม่มียอดติดลบ[16] จึงแสดงให้เห็นว่ากฎหมายและนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของประเทศอินโดนีเซียเป็นที่น่าสนใจศึกษาเปรียบเทียบกับ

---

[14] สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, *มาตรการ/กฎ ระเบียบทางการค้าประเทศอินโดนีเซีย* (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments>

[15] มาตรา ๑๖, *พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐.*

[16] อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๔, ๑๓๖, ๑๓๘.

ประเทศไทยอย่างยิ่ง สรุปได้เป็นสี่ประเด็นดังต่อไปนี้

๓.๑ การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศอินโดนีเซียมีกฎหมายและนโยบายภาครัฐที่เหมาะสมในการลงทุนด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) จึงต้องออกกฎหมายภายในประเทศในทิศทางเดียวกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า หรือความตกลงทริปส์ อันเป็นความตกลงร่วมกันของสมาชิกองค์การการค้าโลกในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา[17] และใช้ระบบการคุ้มครองตามหลักใครจดก่อนมีสิทธิดีกว่า (first-to-file system) เช่นเดียวกับประเทศไทย[18]

ประเทศอินโดนีเซียได้พัฒนาระบบการจดทะเบียนหรือขอรับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น เช่น ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เบื้องต้นจะแล้วเสร็จเพียง ๒-๓ เดือน โดยไม่มีระบบตรวจสอบคำขอเชิงเนื้อหา เว้นแต่กรณีมีผู้ยื่นคำคัดค้านการขอรับสิทธิดังกล่าว ซึ่งกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตรเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถยื่นคัดค้านได้ภายในเวลา 3 เดือน เป็นต้น[19] ในขณะที่ประเทศไทยปัจจุบันมีระบบการจดทะเบียนและการขอรับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างล่าช้า ดังเห็นได้จากความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม[20] ซึ่งได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรมีอำนาจเรียกผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารเพิ่มเติม และจะถือว่าผู้ขอรับสิทธิบัตรละทิ้งคำขอต่อเมื่อผู้ขอรับสิทธบัตรไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาเก้าสิบวัน ดังนั้นการให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารเพิ่มเติมอาจเพิ่มระยะเวลาการตรวจสอบสิทธิบัตรออกไปอีกได้ถึงเก้าสิบวัน

นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ให้บริการการขอรับหรือจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท ได้แก่ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา (The Directorate General of Intellectual Property (DGIP)[21] ดำเนินการเช่นเดียวกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย อีกทั้งยังมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตร คือ The Agency for Agriculture Research and

---

[17] World Trade Organization, *Frequently asked questions about TRIPS [trade-related aspects of intellectual property rights] in the WTO* (5 March 2014), <http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/tripfq_e.htm>.

[18] ดัดแปลงจาก Australian Government, *IP Passport Indonesia, Exporting fact sheet* (5 March 2014) <http://www.ipaustralia.gov.au/uploaded-files/publications/indonesia-ip-passport-aug-2012.pdf>.

[19] กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *กฎหมายการออกแบบผลิตภัณฑ์-อินโดนีเซีย* (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=711&Itemid=600>.

[20] มาตรา ๒๗, *พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม.*

[21] World Trade Organization, above n 18.

Development (AARD) ทำหน้าที่ส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการถ่ายโอนเทคโนโลยีในการวิจัยและการพัฒนาด้านการเกษตร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีข้ามชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีชีวภาพ[22]

เหล่านี้ ล้วนแสดงให้เห็นถึงการจัดรูปองค์กรภาครัฐที่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยการส่งเสริมและสนับสนุนด้านทุนทางปัญญาของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนในประเทศอินโดนีเซียควรตระหนักถึงความสำคัญของการขอรับหรือจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ ประเทศอินโดนีเซีย และดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิอย่างเดียวกันภายใต้บริบทของกฎหมายภายในประเทศสมาชิกความร่วมมือทั้งหลาย อันจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าหรือบริการได้ต่อไป อีกทั้งนโยบายภาครัฐของไทยและอินโดนีเซียก็ควรร่วมมือกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหลายด้วย

๓.๒ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

เนื่องจากประเทศอินโดนีเซียได้จัดตั้ง BKPM ขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องกฎหมายการลงทุน ซึ่งองค์กรนี้มีพันธกิจในการเสริมสร้างและรับรองความเสมอภาคเพื่อช่วยเหลือด้านการลงทุน อันหมายรวมไปถึงการลงทุนโดยต่างชาติด้วย[23] ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนอย่างเท่าเทียมกัน ปรากฏเป็นข้อสรุปโดยสังเขปได้ว่า ๑) BKPM หรือสำนักงานตัวแทนของภูมิภาคสามารถให้ความเห็นชอบเพื่อลดหย่อนอากรขาเข้าโดยคิดอัตราภาษีขั้นสุดท้ายเพียงร้อยละ ๕ และสำหรับกรณีที่อากรขาเข้าได้กำหนดไว้ใน Indonesian Customs Tariff Book ให้เหลือเพียงระดับร้อยละ ๕ หรือต่ำกว่า ๒) ผู้ลงทุนจะได้คืนอากร (Drawback) เมื่อมีการนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบเพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปส่งออก และยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือภาษีการค้าสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยที่ซื้อในอินโดนีเซียก่อนนำมาผลิตเป็นสินค้าส่งออก ๓) ในกิจการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขต Bonded Zone จะยกเว้นอากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีเงินได้ และภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นการนำเข้าสินค้าทุน และเครื่องมือต่างๆ ตลอดจนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า อีกทั้งยังได้ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีการค้าสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยในการส่งสินค้าเพื่อการผลิตต่อ จาก Bonded Zone ไปยังผู้รับเหมาช่วงของบริษัท หรือในทางกลับกันระหว่างบริษัทในเขตพื้นที่ดังกล่าว[24]

นอกจากนี้ ประเทศอินโดนีเซียยังประกาศใช้กฎหมายชื่อว่า “Law of the Republic of Indonesia Number 25 of 2007

---

[22] Mywish K. Maredia, *Application of Intellectual Property Rights in Developing Countries: Implications for Public Policy and Agricultural Research Institutes* (2001), 26-27 < http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/studies/pdf/study_k_maredia.pdf>.

[23] BKPM, *About us* (6 March 2014) <http://www2.bkpm.go.id/contents/general/2/about-us#.Uxfi9j9_t9k>.

[24] ดัดแปลงจากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงจาการ์ตา, *สิทธิประโยชน์ในการลงทุน* (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.boi.go.th/thai/asean/Indonesia/capt5_p3n.html>.

Concerning investments" ที่ได้บัญญัติไว้เป็นสาระสำคัญถึงกรณีการให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุด ๆ เดียว (One-stop service) ทั้งกิจกรรมที่ต้องขอใบอนุญาตและไม่จำต้องขอใบอนุญาต[25] ซึ่งนับเป็นการสร้างมาตรการที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการส่งเสริมการลงทุนในประเทศที่มีภูมิประเทศเป็นลักษณะหมู่เกาะ และระบบโครงสร้างพื้นฐานอาจยังพัฒนาไม่สมบูรณ์มากนัก

๓.๓ การกำหนดเขตเศรษฐกิจ

ตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอินโดนีเซีย หรือ Master Plan for Acceleration and Expansion of Indonesia Economic Development 2011-2025 (Masterplan Percepatan dan Perluasan Pembangunan Ekonomi Indonesia: MP3EI) รัฐบาลอินโดนีเซียได้กำหนดทิศทางการพัฒนาในแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ๖ พื้นที่ ได้แก่ ๑. เขตเศรษฐกิจสุมาตรา ๒. เขตเศรษฐกิจชวา ๓. เขตเศรษฐกิจกาลีมันตัน ๔. เขตเศรษฐกิจซูลาเวซี ๕. เขตเศรษฐกิจบาหลี-นูซาเต็งการา ๖. เขตเศรษฐกิจปาปัว-หมู่เกาะโมลุกกะ[26] ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามแผนที่วางไว้ ได้แก่

๓.๓.๑ การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจใน 6 เขตเศรษฐกิจ

เนื่องจากอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ต่าง ๆ กว่า ๑๗,๕๐๐ เกาะ ทำให้แต่ละพื้นที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน โดยจะมุ่งพัฒนาเขตเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่ด้วย เพื่อให้มีการกระจายความเจริญทั่วถึงกัน ก่อให้เกิดกลุ่มอุตสาหกรรม (Industrial Cluster) ในแต่ละเขตพื้นที่ ซึ่งอาศัยความได้เปรียบเชิงพื้นที่ประกอบกับการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นจุดแข็ง สำหรับเขเศรษฐกิจสุมาตรา (Sumatra Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตและแปรรูปทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นแหล่งสำรองพลังงานของชาติ[27] เขตเศรษฐกิจชวา (Java Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนอุตสาหกรรมและการบริการของประเทศ เขตเศรษฐกิจกาลิมันตัน (Kalimantan Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตและแปรรูปด้านเหมืองแร่และเป็นแหล่งพลังงานของประเทศ เขตเศรษฐกิจสุลาเวสี (Sulawesi Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตและแปรรูปด้านการเกษตร

---

[25] Law of the Republic of Indonesia Nunber 25 of 2007 Concerning investments, Article 1 (10) One-Stop Integrated Service shall be any licensing or non-licensing activity delegated or authorized by any institutions or agencies possessing licensing or non-licensing authority, whose issuance process shall begin with application stage up to the document issuance stage conducted in a single place.

[26] สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, *คู่มือการประกอบธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย* (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://toi.boi.go.th/bpanel/upload/country_content_pdf/2013/07/_Investment%20Manual-Indonesia.pdf> 33.

[27] *เปิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติอินโดนีเซีย: MP3EI กับการพัฒนาประเทศ* (๓ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://thaipublica.org/2013/01/indonesia-mp3ei-2/> 4-6.

ของประเทศ เขตเศรษฐกิจบาหลี-นูซาเต็งการา (Bali–Nusa Tenggara Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและผลิตอาหารของประเทศ เขตเศรษฐกิจปาปัว-หมู่เกาะโมลุกกะ (Papua – Kepulauan Maluku Economic Corridor) จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านอาหาร ประมง พลังงาน และเหมืองแร่ของประเทศ[28]

๓.๓.๒ สร้างการเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ

เนื่องจากอินโดนีเซียมีพื้นที่ติดทะเลกว่า ๕๔,๗๑๖ กิโลเมตรทำให้ชายฝั่งของอินโดนีเซียสามารถติดต่อกับพื้นที่สำคัญทางทะเลได้โดยตรง อาทิ มหาสมุทรอินเดีย ช่องแคบมะละกา ทะเลจีนใต้ ทะเลชวา ทะเลเซเลเบส ทะเลโมลุกกะ และมหาสมุทรแปซิฟิก จึงมีเส้นทางเดินทะเลที่สำคัญผ่านน่านน้ำของอินโดนีเซียจำนวนมาก เช่น เส้นทางเดินเรือช่องแคบมะละกาที่เป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Lane of Communication หรือ SLOC) ที่สำคัญ เส้นทางคมนาคมทางทะเลของหมู่เกาะอินโดนีเซีย (ALKI) เส้นทางคมนาคมทางทะเลหลักของโลกที่ใช้ขนส่งสินค้า ติดกับพื้นที่ชายฝั่งของอินโดนีเซีย ฯลฯ ประเทศอินโดนีเซียจึงมีนโยบายเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศด้านระบบโลจิสติกส์ ระบบขนส่ง ระบบการพัฒนาพื้นที่ระดับภูมิภาค และระบบ ICT เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ

๓.๓.๓ การสร้างความเข้มแข็งด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

รัฐบาลอินโดนีเซียได้สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาการ หลักสูตรวิชาชีพ และหลักสูตรวิชาชีพขั้นสูง เพื่อสร้างแรงงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ และพัฒนาระบบวิจัยของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการสร้างนวัตกรรมของชาติ และต้องมีการพัฒนาระบบ ICT เพื่อใช้ในการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรร่วมกันของแต่ละสถาบัน ตลอดจนมีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการผลิต เพื่อทำให้สินค้าเกิดมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากแผน MP3EI กำหนดขึ้นโดยตระหนักถึงการเป็นยุคเศรษฐกิจแห่งปัญญาและความรู้ (Knowledge–Based Economy) อันจะต้องพัฒนาเศรษฐกิจจากการผลิตที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่ดีให้แก่ประชากร เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยอาจกำหนดแบ่งเขตการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในแต่ละภูมิภาคได้ โดยเบื้องต้นจะต้องศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนก่อนว่าท้องถิ่นใดมีความได้เปรียบด้านทุนมนุษย์หรือด้านทุนวัตถุดิบอันจะนำมาสร้างจุดแข็งของการส่งเสริมการลงทุนได้ แล้วจึงวางกรอบกฎหมายและนโยบายภาครัฐให้เหมาะสมตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนต่างชาติ โดยที่จะต้องไม่ละเลยเพิกเฉยต่อการรักษาสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญ

---

[28] เพิ่งอ้าง ๓๐-๓๑.

๓.๔ แรงงานและการขอใบอนุญาตในการทำงาน

ในเรื่องแรงงานนั้น ประเทศอินโดนีเซียมีกระทรวงแรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน (Ministry of Manpower and Transmigration) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยการบังคับใช้กฎหมายแรงงานหลักที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและการลงทุนสี่ฉบับ ได้แก่ ๑) กฎหมายเลขที่ ๓/๑๙๙๒ ว่าด้วยสวัสดิการทางสังคมของแรงงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิการประกันสุขภาพ การได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน สิทธิประโยชน์ภายหลังการเกษียณอายุ และการเสียชีวิต โดยใช้บังคับกับบริษัทที่มีคนงานตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ๒) กฎหมายเลขที่ ๒๑/๒๐๐๓ ว่าด้วยสหภาพแรงงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาแห่งชาติของแรงงานสิทธิในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน การจัดตั้งสมาพันธ์สหภาพแรงงาน และการเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน ๓) กฎหมายเลขที่ ๑๓/๒๐๐๓ ว่าด้วยกำลังคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์กรความร่วมมือด้านแรงงาน แบบพหุภาคี และไตรภาคี ๔) กฎหมายเลขที่ ๒/๒๐๐๔ ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทของแรงงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีระงับข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง การนำคดีไปสู่ศาล และการตัดสินชี้ขาดตามกฎหมาย[29]

ในส่วนของแรงงานต่างชาตินั้น กฎหมายของประเทศอินโดนีเซียได้กำหนดให้นายจ้างต้องจัดทำแผนการใช้แรงงานต่างชาติ โดยระบุเหตุผลในการใช้แรงงานต่างชาติ ตำแหน่งค่าจ้าง จำนวนแรงงาน สถานที่ทำงาน ระยะเวลาการจ้างและจำนวนแรงงานท้องถิ่นที่จะทำงานด้วย และจัดให้แรงงานต่างชาติเข้าร่วมโครงการประกันสังคมด้วย สำหรับแรงงานต่างชาติที่ได้รับเงินค่าจ้างต่อเดือนมากกว่า ๑๐๐ ดอลลาร์ นายจ้างจะต้องจ่ายเงินล่วงหน้าให้กับกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานโดยการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของรัฐที่กำหนดไว้ สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการจ้างแรงงานต่างชาติมากกว่า ๕๐ คน จะต้องได้รับการอนุมัติจากอธิบดีกระทรวงแรงงาน อีกทั้งยังต้องต่ออายุใบอนุญาตให้แรงงานต่างชาติเป็นประจำทุกปี ซึ่งเงื่อนไขการจ้างแรงงานต่างชาติมีตัวอย่างเช่น ๑) การจ้างงานแรงงานต่างชาติทำได้ในกรณีที่ยังไม่สามารถหาแรงงานชาวอินโดนีเซียมาทดแทนได้ โดยเงื่อนไขนี้จะให้ความสำคัญกับบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออกอย่างน้อยร้อยละ ๘๕ ของมูลค่าการผลิต ๒) ระยะเวลาการทำงานของแรงงานต่างชาติขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของรัฐ ซึ่งจะพิจารณาจากความชำนาญและความสามารถของแรงงานต่างชาติ ๓) การต่ออายุวีซ่าสำหรับแรงงานต่างชาติขึ้นอยู่กับการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ที่ออกโดยคณะกรรมการประสานการลงทุนท้องถิ่น ๔) แรงงานต่างชาติไม่สามารถทำงานมากกว่า ๑ ตำแหน่ง และไม่สามารถทำงาน ๒ แห่งพร้อมกันได้ เป็นต้น[30]

สำหรับประเทศไทยเองก็มีการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ ในกฎหมายคุ้มครองแรงงานและกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ส่วนการที่ประเทศอินโดนีเซียได้ออกเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับแรงงานต่างชาตินั้น ผู้เขียนเห็นว่าแม้ประเทศอินโดนีเซีย

[29] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒๗, ๓๓ – ๓๖.

[30] เพิ่งอ้าง.

จะมีจำนวนประชากรมาก หากแต่แรงงานชาวอินโดนีเซียก็ยังไม่ถูกแรงงานต่างชาติแย่งงานมากจนเกินไป ซึ่งประเทศไทยสามารถอาศัยเงื่อนไขในการจ้างแรงงานต่างชาติของประเทศอินโดนีเซียเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการลักลอบใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้เราได้ทราบถึงภาพรวมข้อมูลพื้นฐานของประเทศอินโดนีเซียว่าเป็นประเทศที่มีประชากรมาก จึงถือเป็นตลาดที่ใหญ่ในภูมิภาคนี้ ประกอบกับการมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะแร่ธาตุและน้ำมัน ถือได้ว่าเป็นข้อได้เปรียบที่นักลงทุนไทยจะได้ในการเข้ามาทำการค้าและลงทุนทำธุรกิจกับประเทศอินโดนีเซีย

ในส่วนของกฎหมาย และส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในประเทศอินโดนีเซียถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้าลงทุนในประเทศ หากประเทศใดก็ตามที่มีการเมืองที่ไม่ผันผวนไม่แน่นอนก็จะทำให้นักลงทุนไม่มั่นใจที่จะเข้าไปลงทุน เพราะมีความรู้สึกว่ามีความเสี่ยงสูง ซึ่งอินโดนีเซียเป็นสังคมประชาธิปไตยที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงมีส่วนสนับสนุนให้นักลงทุนเข้าไปลงทุนมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายและนโยบายภาครัฐของประเทศอินโดนีเซียเปรียบเทียบกับประเทศไทยในสี่ประเด็นดังกล่าว สามารถสรุปประเด็นอภิปรายและมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญานั้น ประเทศอินโดนีเซียมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เนื่องจากได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทำให้ต้องอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า หรือความตกลงทริปส์ ที่สมาชิกองค์การการค้าโลกได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และอินโดนีเซียยังใช้ระบบการคุ้มครองตามหลักใครจดก่อนมีสิทธิดีกว่า (first-to-file system) เช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายบริหารจัดการระบบจดทะเบียนสิทธิกันแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรพัฒนาระบบการให้บริการเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าเดิม และนักลงทุนไทยควรให้ความสำคัญกับการขอรับสิทธิหรือจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ณ ประเทศที่ทำการค้าหรือลงทุน ตลอดจนนโยบายภาครัฐของไทยควรร่วมมือกับอินโดนีเซียด้านการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

๒. การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เนื่องจากประเทศอินโดนีเซียมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการลงทุนระหว่างภาคธุรกิจกับภาครัฐ (Indonesia Investment Coordinating Board (BKPM)) ซึ่งมีพันธกิจเพื่อเสริมสร้างและรับรองความเสมอภาคในการให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุน อันหมายรวมไปถึงการลงทุนโดยต่างชาติด้วย เช่นเดียวกับที่ประเทศไทยมีสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment (BOI)) ประเทศต่างๆ จึงได้รับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนอย่างเท่าเทียมกัน และทั้งสององค์กรควรประสานเครือข่ายความร่วมมือเพื่อรองรับการมุ่งเป็นตลาดเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย

๓. การกำหนดเขตเศรษฐกิจ เป็นไปตามแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอินโดนีเซีย หรือ Master Plan for Acceleration and Expansion of Indonesia Economic Development 2011-2025 (Masterplan Percepatan dan Perluasan Pembangunan Ekonomi Indonesia: MP3EI) การวางแผนเศรษฐกิจ MP3EI ได้วางกลยุทธ์ให้มีการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามแผนที่วางไว้ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีแนวทางการดำเนินการดังกล่าว โดยที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาจุดแข็งเพื่อส่งเสริมการลงทุนในแต่ละท้องถิ่น

๔. แรงงานและการขอใบอนุญาตในการทำงาน จากการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มในการลงทุนในประเทศอินโดนีเซีย ยังมีความสัมพันธ์กับแรงงานที่เข้าไปทำงานในประเทศนี้ โดยกฎหมายแรงงานหลักที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและการลงทุนได้กำหนดสิทธิพื้นฐานในการทำงานรวมไปถึงการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นได้ว่าอินโดนีเซียได้เปรียบบางประเทศในกลุ่มอาเซียนรวมถึงประเทศไทยด้วยเรื่องตลาดแรงงาน และประเทศไทยควรเร่งปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายแรงงานเพื่อป้องกันการลักลอบใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ดังเช่นที่ประเทศอินโดนีเซียมีการกำหนดเงื่อนไขในการจ้างแรงงานต่างชาติไว้อย่างเหมาะสม

จากประเด็นทั้งสี่ข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียสามารถส่งเสริมสนับสนุนการค้าและการลงทุน ภายใต้บริบทกฎหมายและนโยบายภาครัฐของตนเอง ไปในทิศทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ดังเจตนารมณ์ในการรวมกลุ่มเป็นตลาดเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประเทศไทยอาจอาศัยแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของประเทศอินโดนีเซียเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจให้เติบโตยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *กฎหมายการออกแบบผลิตภัณฑ์-อินโดนีเซีย* (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=711&Itemid=600>

เปิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติอินโดนีเซีย: MP3EI กับการพัฒนาประเทศ (๓ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://thaipublica.org/2013/01/indonesia-mp3ei-2/>

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.nwvoc.ac.th/asean/asean6.html>

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙), ๔๓ – ๔๔.

มาตรา ๑๖, *พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐.*

มาตรา ๒๗, *พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม.*

วริศรา ภานุวัฒน์, *แนวทางการลงทุนใน AEC* (กรุงเทพฯ: แสงดาว, ๒๕๕๖) ๒๔, ๔๙.

ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, *รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย)* (๕ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/thai_indonesia_economics_14112556.pdf> 2-3.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, *คู่มือการประกอบธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย* (๕ มีนาคม ๒๕๕๗)<http://toi.boi.go.th/bpanel/upload/country_content_pdf/2013/07/_Investment%20Manual-Indonesia.pdf> 33.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงจาการ์ตา, *สิทธิประโยชน์ในการลงทุน* (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.boi.go.th/thai/asean/Indonesia/capt5_p3n.html>.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, *มาตรการ/กฎ ระเบียบทางการค้าประเทศอินโดนีเซีย* (๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗) <http://www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments>

Article 1 (10), Law of the Republic of Indonesia Number 25 of 2007 Concerning investments.

Australian Government, *IP Passport Indonesia, Exporting fact sheet* (5 March 2014) <http://www.ipaustralia.gov.au/uploaded-files/publications/indonesia-ip-passport-aug-2012.pdf>.

BKPM, *About us* (6 March 2014) <http://www2.bkpm.go.id/contents/general/2/about-us#.Uxfi9j9_t9k>.

Colin Brown, *A Short History of Indonesia* (New South Wales, Allen&Unwin: Crows Nest Press, 2003) 8. และ Steven Drakeley, *The History of Indonesia* (Westport, Connecticut: Green wood Press, 2005) xiv. อ้างใน ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเทศ, *ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย* (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, พฤศจิกายน ๒๕๕๖) ๕.

Gita Nandan, *ASEAN Building an Economic Community* (Australia: Department of Foreign Affairs and Trade Economic Analytical Unit, 2549), 16.

Maredia, Mywish K. *Application of Intellectual Property Rights in Developing Countries: Implications for Public Policy and Agricultural Research Institutes* (2001), 26-27 <http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/studies/pdf/study_k_maredia.pdf>.

World Trade Organization, *Frequently asked questions about TRIPS (trade-related aspects of intellectual property rights) in the WTO* (5 March 2014) <http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/tripfq_e.htm>.

